
TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİ NEREYE GİDİYOR?

16.12.2016

16.12.2016

DW.de

Türkiye-Avrupa Birliği (AB) ilişkileri başladığı günden bu yana hep inişli çıkışlı oldu. Buna rağmen bu ilişkilerde Türkiye'nin hukuksal statüsü daima yükseldi. Ancak Avrupa ve Türkiye'deki gelişmeler ve uluslararası konjonktür nedeniyle ilişkiler bugün bir tür menfaat ilişkisine dönüşme eğiliminde.

Brükselde 15 Aralıkta yapılan AB liderler zirvesinde Türkiye ile ilişkiler sadece göç odaklı 18 Mart mutabakatı kapsamında ele alındı. AB liderleri ayrıntıya girmeden kısaca bu mutabakata bağlı kalacakları mesajı vermekle yetindi. AB'nin günümüzde özellikle düzensiz göç ve terörle mücadele konularında Türkiye'ye ihtiyacı var. Birlik buna karşılık Ankaranın AB üyelik sürecini mümkün olduğunca düşük profilli tutmaya çalışıyor.

Bu da sadece Türkiye'nin demokrasi, insan hakları ve hukuk devleti sorunlarından kaynaklanmıyor. Özellikle Sovyetik rejimler sonrası Avrupa siyasal yaşamına damga vuran AB projesi bugün eskiden olduğu gibi popüler değil. Bu projenin en önemli halkalarından olan AB genişleme süreci ve bu sürecin belki de en iddialı parçası Türkiye de bundan olumsuz etkileniyor.

Üyelik perspektifi kararıyor

Türkiye-AB ilişkilerinde inişli çıkışlı dönemler hep oldu. Her birinde Gümrük Birliği, adaylık statüsü alma, müzakerelere başlama gibi ara hedefler oldu. Fakat bugün tam üyelik dışında somut bir hedef kalmadı. Geçmişte Türkiye'nin üyelik perspektifinin ilerlemesinde öncü rol oynayan Avrupa sol ve liberal partileri, Ankaranın üyeliğine hiç de sıcak bakmayan muhafazakar popülizm karşısında zemin kaybetmekte.

Tüm bunlara bir barış projesi olan AB'nin savaş rüzgarlarının estiği uluslararası konjonktür nedeniyle geri plana itilmesi de eklendiğinde Türkiye'nin üyelik perspektifi daha da kararıyor.

Türkiye'nin Avrupa ile ilişkilerinde gerçek ve somut siyasi vizyona sahip olmaması da unutmamak gerekiyor. İktisadi Kalkınma Vakfı (İKV) Brüksel Temsilcisi Haluk Nuray, Türkiye bugüne kadar AB projesini büyük ölçüde siyasi, diplomatik ve bürokratik bir alanın işi gibi gördü. Oysa toplumsal değişim gerekiyor, bunun olması için de siyasetin bu projeye sahip çıkması lazım diyor.

[default]

Gözler Gümrük Birliğinde

Tam üyeliğin şimdilik mümkün olmadığı günümüzde Türkiye ve AB pragmatik davranış ilişkileri

karşılıklı menfaatler temelinde ilerletmeye çalışıyor. 1 Ocak 1996 tarihinde yürürlüğe giren Gümrük Birliği bunun en güzel örneği. İki taraf bugün Gümrük Birliği anlaşmasını modernize etmek istiyor.

Haluk Nuray, Gümrük Birliğinin müzakere edildiği 1990lı yılların ticaret anlayışıyla günümüz ticaret sahnesinin birbirinden tamamen farklı olduğunu, bu nedenle anlaşmanın demode hale geldiğini söylüyor ve ekliyor:

Gümrük Birliği üretim zincirleri döneminin anlaşmasıydı. O dönemin ihtiyacına cevap verdi. Fakat bugün üretim sahnesi değişti. Üretim zincirlerinden değer zincirlerine geçildi. Şu anda dünya ticaretinin 3te 1ini bu değer zinciri oluşturuyor.

Dünya ticaretindeki bu değişim ABnin Güney Kore, ABD ve Kanada gibi ülkelerle son yıl ve aylarda müzakere ettiği türden yeni ticari anlaşmaları da beraberinde getiriyor. Bu dev ekonomik savaşın kalbinde hukuksal, endüstriyel veya teknolojik normlar yatıyor. Türkiye'nin AB ile güncellemek istediği Gümrük Birliği anlaşmasının büyük bölümünü de bu değişim kapsamında kamu alımları, tarım, hizmetler sektörü, yatırımların korunması, elektronik ticaret, fikri mülkiyet hakları gibi gümrük dışı konular oluşturacak.

AB ile ABDnin aralarında anlaştıkları normları bir süre sonra dünyanın geri kalanına uluslararası norm olarak empoze ettikleri dikkate alındığında Ankaranın AB ile Gümrük Birliği anlaşmasını ivedi olarak gözden geçirmesinin önemi de kendiliğinden ortaya çıkıyor.

Vize serbestisi

Türkiye ile AB arasında yeşeren menfaat ilişkisinin bir ayağını da Türk vatandaşlarına Schengen alanında vize serbestisi oluşturuyor. AB hukuksal planda taahhütte bulundu. Vize serbestisi için gerekli 72 kriterin gerçekleştirilmesi halinde Türk vatandaşları Schengen alanına vizesiz giriş yapabilecek.

Avrupa Komisyonu 8 Aralıkta yayımladığı bir raporda Türkiye'nin söz konusu kriterlerden 7sini hâlâ yerine getirmediğini bildirdi. Ankara bu kriterlerden biri olan terör kavramının tanımı konusunda şimdilik geri adım atmayacağı sinyali veriyor.

Öte yandan, Avrupa içinde bazı siyasiler de Gümrük Birliğinin modernize edilmesi ve vize serbestisi konularını Türkiyede siyasi değişim konusuna endeksleme eğilimindedir. Dolayısıyla bu iki konu onay için Avrupa Parlamentosu gündemine taşındığında hararetli tartışmalar yaşanabilir.

2017 kayıp yıl olacak

Sonuç olarak 2017 Türkiye-AB ilişkileri açısından kağıt üzerinde kayıp bir yıl olmaya aday. Ne Türkiye ne de AB şu anda karşılıklı masaya oturup birbirleriyle ciddi olarak bir şey müzakere edecek enerjiye sahip değiller.

Haluk Nuray da Bu belki hayırlı bir dönem de olabilir diyor. Vize serbestisi ve Gümrük Birliğinin modernizasyonu dışında belki tam üyelik konusunu görüşmek için bazı şeylerin olgunlaşmasını, konjonktürün değişmesini beklemek gerekiyor.

© Deutsche Welle Türkçe

Kayhan Karaca / Brüksel

Kaynak/Source: